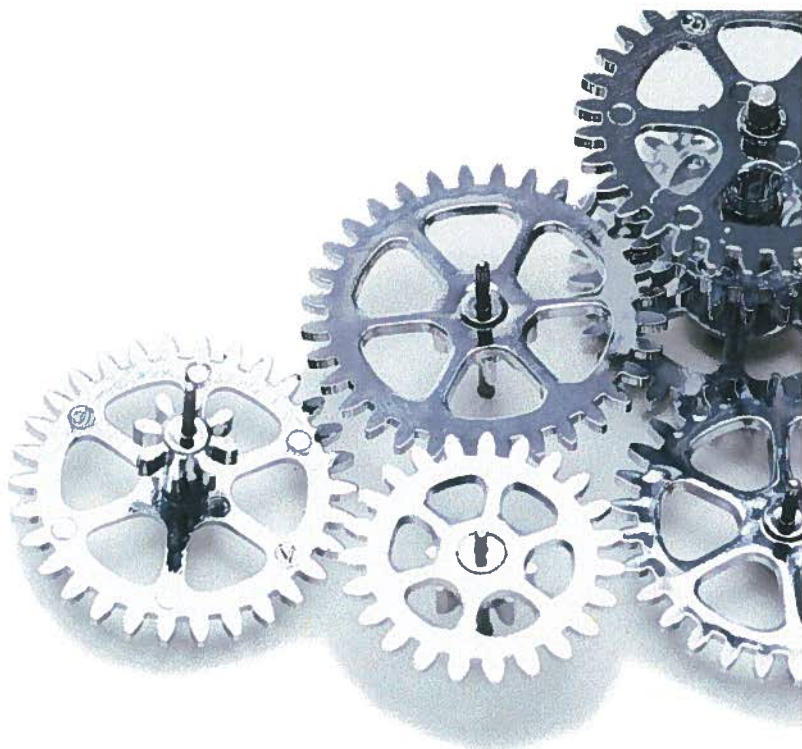

Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude

**Accountantsverslag
voor het boekjaar eindigend op
31 december 2012**

13 mei 2013

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude
Postbus 83
1160 AB ZWANENBURG

c.c. het college van burgemeester en wethouders

Datum	Behandeld door	Ons kenmerk
13 mei 2013	T.B. Lamers MSc	130252 R/MG/3113413630

Onderwerp
Accountantsverslag voor het verslagjaar eindigend op 31 december 2012

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons verslag van bevindingen bij de door ons gecontroleerde jaarrekening 2012 van uw gemeente. Dit verslag geeft onze belangrijkste bevindingen weer, in overeenstemming met artikel 213, lid 2 en 4 van de Gemeentewet en de rapportagevereisten volgens de door u vastgestelde controleverordening.

De jaarrekening 2012 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Bij deze jaarrekening hebben wij op 13 mei 2013 een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel het aspect getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en stellen het op prijs dit verslag met u te bespreken.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

A. Booij RA

Coll: MB

Inhoud	Pag.
1. Inleiding	2
1.1. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2012 verstrekt	2
1.2. De opdracht die u ons heeft verstrekt, is uitgevoerd	2
1.3. Korte uitleg van onze controleaanpak	2
1.4. De verslaggevingsvoorschriften en rechtmatigheidsbepalingen zijn nageleefd	3
1.5. Reikwijdte controle	4
1.6. Onze onafhankelijkheid is voldoende gewaarborgd	4
2. Uw vermogen en resultaat	5
2.1. Algemeen	5
2.2. Het eigen vermogen is in 2012 toegenomen	6
3. Wat viel ons op in uw jaarrekening 2012	9
3.1. Terreinen voldoen in 2012 niet meer aan de voorwaarden van Niet In Exploitatie Genomen Gronden	9
3.2. Vorming voorziening pensioenen oud-wethouders	9
3.3. Er zijn geen resterende fouten en onzekerheden SiSa	9
4. Administratieve Organisatie en Interne Beheersing 2012	11
4.1. Administratieve Organisatie en Interne Beheersing	11
4.2. Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking	11
4.3. Frauderisico	12
5. Controle rechtmatigheid	14
5.1. Er zijn geen rechtmatigheidsfouten die doorwerken in het accountantsoordeel bij de jaarstukken 2012	14
5.2. De toetsing van begrotingsrechtmatigheid leidt niet tot signalering van rechtmatigheidsfouten	14

1. Inleiding

1.1. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2012 verstrekt

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening afgegeven zowel voor het aspect getrouwheid als voor rechtmatigheid. De controleverklaring is reeds afzonderlijk naar u verzonden en opgenomen in de jaarstukken (onder de overige gegevens).

1.2. De opdracht die u ons heeft verstrekt, is uitgevoerd

Wij hebben van u de opdracht gekregen om uw jaarrekening 2012 te controleren. In de opdrachtbevestiging met kenmerk 12/258 van 16 oktober 2012 is deze opdracht in detail verder uitgewerkt en zijn de onderlinge rechten, verplichtingen en vaktechnische aspecten vastgelegd. Daarnaast zijn bepalend voor onze controle:

- het Besluit accountantscontrole decentrale overheden;
- uw controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet;
- het Controleprotocol 2010-2014, zoals deze op 14 december 2010 door de raad is vastgesteld, met het bijbehorende (geactualiseerde) normenkader 2012.

De jaarstukken van de gemeente bestaan uit twee delen. Het meer financieel getinte deel is de jaarrekening. De verantwoording over de beleidsuitvoering is opgenomen in het jaarverslag. Het jaarverslag bevat de programmaverantwoording en de paragrafen.

Wij wijzen u erop dat het jaarverslag geen onderwerp is van de accountantscontrole. Het jaarverslag hebben wij uitsluitend beoordeeld op verenigbaarheid van de informatie in het jaarverslag met de cijfers in de jaarrekening, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen.

1.3. Korte uitleg van onze controleaanpak

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeente mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw gemeente (de auditcommissie, het college en het management) en maakt deel uit van ons (interne) pre-auditgesprek. Het doel hiervan is op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie, de controleomgeving en branche tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor verdere controlewerkzaamheden dient. Het gaat hierbij om de externe risico's en de risico's in de financiële bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt de focus op de risico's in de voor de jaarrekening relevante processen. De uitkomsten van deze processen dienen immers te resulteren in verantwoorde transacties in de jaarrekening. In onze controleaanpak zoomen wij vervolgens extra in op deze risico's en voeren daarop gerichte controles uit.

Onze controleaanpak richt zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing dat verankerd is in uw administratieve organisatie. In het kader van uw besturende en toezichhoudende taak bent u in belangrijke mate afhankelijk van de betrouwbaarheid van de ontvangen informatie. Wij onderzoeken daarom tijdens de interim-controle de proces- en programmarisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen.

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten, hierna: BBV), of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en dit voorliggende accountantsverslag.

1.4. De verslaggevingsvoorschriften en rechtmatigheidsbepalingen zijn nageleefd

Onze accountantscontrole omvat, naast de gebruikelijke controle van de getrouwe weergave van het vermogen en de baten en de lasten, mede een onderzoek naar de toepassing/naleving van de geldende verslaggevingsvoorschriften (BBV). Ook stellen wij onderzoeken in naar de vraag of de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Voor onze rechtmatigheidscontrole hanteren wij als norm de wetten en regels van hogere overheden (rijk en Europa) alsmede het door u vastgestelde normenkader van verordeningen en regels.

Ook controleren wij of de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht en of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening.

Zoals wij hiervoor aangaven, is het jaarverslag geen onderwerp van de accountantscontrole. Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag en de jaarrekening met elkaar verenigbaar zijn. De programmaverantwoording en de paragrafen geven op hoofdlijnen een toereikend beeld over de beleidselementen met belangrijke financiële betekenis.

Op sommige punten kunnen analyses wat scherper worden ingestoken. Bij de programma's is verantwoordingsinformatie opgenomen om de realisatie van beleidsdoelstellingen te kunnen vaststellen. Bij de beantwoording van de "3-W vragen" ("Hebben wij bereikt wat wij hebben beoogd?", "Hebben wij gedaan wat wij daarvoor zouden doen?" en "Heeft het gekost wat wij dachten dat het zou kosten?") zijn in de toelichtingen bij de programma's ook kengetallen en prestatie-indicatoren opgenomen. Deze gegevens worden in mindere mate intern gecontroleerd dan de financiële gegevens en hebben daardoor vooral een informatief karakter. Primair moeten deze gegevens worden gezien als managementinformatie, waarop gestuurd kan worden en waarmee ontwikkelingen op hoofdlijnen verklaard kunnen worden. De relatie tussen de kengetallen en de begrote en gerealiseerde middelen is een ontwikkelpunt in de verslaggeving.

Een verbeterpunt is verder om in de programma's een relatie met de (belangrijkste) programmagerelateerde investeringen en voorzieningen op te nemen. Dat geeft (samen met mutaties in de reserves, deze zijn wel opgenomen) de raad veel nuttige informatie om het beleid te kunnen evalueren.

Belangrijk in dit verband is verder nog het besteden van aandacht aan het schrijven van analyses. De informatieverstrekking (bijvoorbeeld de toelichting op de programmarekening) spitst zich nu nog vooral toe op de input (welke middelen zijn besteed). Een concreet antwoord op de vraag wat is gerealiseerd met deze input kan nog worden versterkt, als ook een duidelijkere relatie tussen input en output (prestatiegegevens en kengetallen) wordt gegeven.

1.5. Reikwijdte controle

Onze controle houdt niet in dat wij alle posten controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en/of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (hierna: Bado) en zoals die door u zijn overgenomen in het controleprotocol. Het besluit gaat ervan uit dat afwijkingen binnen deze materialiteitsgrenzen geen invloed hebben op het beeld van de jaarrekening. De materialiteitsgrenzen zijn in uw controleprotocol als volgt uitgewerkt:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1 %	> 1 % < 3 %	-	≥ 3 %
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3 %	> 3 % < 10 %	≥ 10 %	-

Ter indicatie geven wij hieronder de absolute bedragen van de goedkeuringstolerantie voor fouten en onzekerheden.

Goedkeuringstoleranties (bedragen afgerond op € 1.000)		
Fouten	1 % van het totaal van de lasten	€ 112.000
Onzekerheden	3 % van het totaal van de lasten	€ 336.000

Bij de rapportage houden wij rekening met het grensbedrag waarboven uw bestuur geïnformeerd wenst te worden (rapporteringstolerantie). De rapporteringstolerantie is in uw controleprotocol vastgesteld op 0,5 % van de lasten (exclusief toevoegingen aan de reserves) en komt daarmee voor 2012 op (afgerond) € 56.000.

1.6. Onze onafhankelijkheid is voldoende gewaarborgd

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de beroepsorganisatie van registeraccountants (de NBA) opgenomen in de "Nadere Voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant" (hierna: NVO) en vormen het stramien, waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de NVO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed door middel van strakke procedures.

Op basis van onze toetsing aan de desbetreffende beroepsregels concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant van uw gemeente in 2012 voldoende is gewaarborgd.

2. Uw vermogen en resultaat

In de volgende paragrafen geven wij een globale analyse van het resultaat en het vermogen van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude.

2.1. Algemeen

In het BBV, de verslaggevingsregels van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via de programmarekening te lopen. Er mogen volgens het BBV geen baten of lasten rechtstreeks ten gunste of ten laste van het eigen vermogen worden verantwoord.

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als resultaat vóór bestemming. Daarnaast kent de gemeente ook het resultaat ná bestemming. Dit is het resultaat vóór bestemming plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. Deze stortingen en onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van de door u genomen besluiten.

Het resultaat ná bestemming is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming. Concreet betekent dit voor uw gemeente (bedragen x € 1.000):

De totale baten van uw gemeente over 2012 bedragen	€ 10.993
De totale lasten van uw gemeente over 2012 bedragen	€ 10.271
Het overschot bedraagt (<i>voordelig resultaat vóór bestemming</i>)	€ 722
Gedurende het jaar (of eerder) heeft u al voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort	€ 901
Tevens heeft u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit reserves. Over 2012 betreft dit:	€ 842
Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd aan de reserves	-/-€ 59
Resultaat ná bestemming (voordelig)	€ 663

Het nog te bestemmen resultaat is als "resultaat ná bestemming" afzonderlijk opgenomen in de balans. Over 2012 betreft dit dus het nog te bestemmen resultaat. Over het boekjaar 2011 bedroeg het resultaat vóór bestemming € 8.000 voordelig en het resultaat ná bestemming € 371.000 nadelig.

In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. Voor de verschillenanalyse verwijzen wij u naar de toelichting op de programmaverantwoording en de toelichting op de programmarekening.

In het jaarverslag (onderdeel inleiding, bij de diverse programma's en in de toelichting op de programmarekening) treft u de analyse van de totstandkoming van het resultaat en de verschillen ten opzichte van de tussentijdse informatievoorziening aan. Volledigheidshalve verwijzen wij u hiernaar.

Het voordelige exploitatieresultaat 2012 (vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In het jaarverslag is in paragraaf 1.4 (pagina 43 van de jaarstukken) een overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen. Kortheidshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting.

2.2. Het eigen vermogen is in 2012 toegenomen

Het eigen vermogen is in 2012 met € 722.000 toegenomen. Dit komt overeen met het voordelige resultaat vóór bestemming. Onder verwijzing naar hoofdstuk 2.1 hebben wij in het hiernavolgende overzicht de mutaties in de reserves schematisch weergegeven (x € 1.000):

Ontwikkeling Eigen Vermogen	2011	2012
Stand van de reserves per 1 januari	€ 11.678	€ 11.685
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar (per saldo toegevoegd aan de reserves; 2011 onttrokken)	€ 379	€ 59
Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening	(€ 371)	€ 663
Totaal (= resultaat vóór bestemming)	€ 8	€ 722
Stand per 31 december	€ 11.685	€ 12.407

De omvang van uw reserves bedraagt ultimo 2012 67,2 % van het balanstotaal (2011: 73 % van het balanstotaal). Ondanks een toename van de reserves, is er door een sterkere toename van het balanstotaal, procentueel gezien sprake van een daling.

De hoogte van het noodzakelijke weerstandsvermogen is door de raad (met het vaststellen van de Nota Reserves en Voorzieningen) vastgesteld op een (gewenst) niveau van € 300 per inwoner. Bij een inwoneraantal van 5.474 komt dat ultimo 2012 neer op een bedrag van € 1.642.200. Met een saldo van € 4.028.000 ultimo 2012 voldoet de algemene reserve aan het door u gewenste niveau.

De samenstelling van het eigen vermogen (bedragen x € 1.000) is als volgt:

	2011	2012
Algemene reserve	€ 4.455	€ 4.028
Bestemmingsreserves	€ 7.602	€ 7.716
Resultaat ná bestemming	-/-€ 371	€ 663
	€ 11.685	€ 12.407

In de toelichting op de balans geeft het college een uiteenzetting van de mutaties in het vermogen over het jaar 2012. Korthedshalve verwijzen wij daarnaar.

In de paragraaf Weerstandsvermogen is geen berekening opgenomen van de weerstandscapaciteit. In de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2012-2016 is de weerstandscapaciteit ultimo 2012 berekend op € 6.308.000 (2011: € 6.580.000). Dit is als volgt bepaald (bedragen x € 1.000):

Weerstandscapaciteit exploitatie		€ 56
Flexibiliteit begroting	€ 6	
Onvoorzien	€ 50	
Weerstandscapaciteit vermogen		€ 6.252
Vrij aanwendbaar algemene reserve	€ 2.744	
Vrij deel bestemmingsreserves	€ 3.508	
Totale weerstandscapaciteit		€ 6.308

De huidige paragraaf Weerstandsvermogen is beperkt qua cijfermatige weergave van de weerstandscapaciteit en risico's. Wij adviseren om dergelijke cijfermatige gegevens te verwerken in de paragraaf Weerstandsvermogen. In de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2012-2016 is daar een goede aanzet toe gegeven.

Ten opzichte van de weerstandscapaciteit in 2011 ad € 6.580.000 is de weerstandscapaciteit ultimo 2012 gedaald naar € 6.308.000. De oorzaak hiervan is met name terug te voeren op één onderdeel, namelijk de afname van het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve.

Voor een goed inzicht in uw weerstandsvermogen is het belangrijk om inzicht te hebben in de risico's en de mogelijke financiële impact daarvan. In 2012 heeft u stappen gemaakt in het benoemen en kwantificeren van risico's. De opgestelde Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2012-2016 is daar een voorbeeld van. Uw jaarstukken zouden aan kracht winnen als de informatie zoals u die in de nota heeft opgenomen, ook terug komt in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Naast de hiervoor genoemde onderdelen van de weerstandscapaciteit, maken ook de zogenaamde stille reserves onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Met stille reserves wordt het verschil tussen de boekwaarde van de bezittingen van de gemeente minus de werkelijke waarde (handelswaarde) bedoeld. Uit de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2012-2016 blijkt een totale omvang van de stille reserves van ruim € 6 miljoen.

Kortom, wij vinden dat u stappen maakt met het benoemen en kwantificeren van risico's, maar dat dit nog geen "gemeengoed" is. Het opzetten van een systeem van risicomanagement moet opleveren dat het college een nog concreter inzicht kan geven in de gesignaleerde risico's, dan nu in deze paragraaf is opgenomen. Daarbij hoort ook een volledig beeld te worden opgenomen van de beschikbare weerstandscapaciteit. Door op een gestructureerde manier de risico's in beeld te brengen, vast te stellen welke maatregelen u als organisatie moet nemen tegen deze risico's en vast te stellen of er voldoende weerstandsvermogen aanwezig is om de mogelijke (rest) risico's het hoofd te kunnen bieden en het kwantificeren van de mogelijke risico's (wellicht met voorbehouden en bandbreedtes) wordt het inzicht in de mate waarin uw gemeente tegenvallers kan opvangen vergroot.

Dit geldt ook voor de paragraaf Verbonden partijen. Als ook daar de risico's die u mogelijk loopt ten aanzien van de verbonden partijen nog beter beschreven worden, wint ook deze paragraaf nog meer aan informatiewaarde.

3. Wat viel ons op in uw jaarrekening 2012

In dit hoofdstuk rapporteren wij u de belangrijkste bevindingen van de jaarrekeningcontrole 2012. Hierbij houden wij rekening met de door u vastgestelde rapporteringstolerantie van € 56.000.

3.1. Terreinen voldoen in 2012 niet meer aan de voorwaarden van Niet In Exploitatie Genomen Gronden

Op grond van de in 2012 gepubliceerde Notitie Grondexploitatie (bijgesteld) van de commissie BBV zijn de "Niet in exploitatie genomen gronden (Winkelcentrum dr. W. van Nijestraat, Oranje Nassaustraat/Amsterdamsestraatweg en de OBS Margrietschool) met een totale boekwaarde ad € 1.031.000 overgeheveld naar de materiële vaste activa. De aangescherpte voorwaarden door de commissie BBV in deze notitie hebben tot deze aanpassing geleid. Tot en met 2011 was het toereikend om een reëel en stellig voornemen tot bebouwing te hebben om opname onder deze balanspost te kunnen realiseren.

In de nieuwe notitie is deze regel aangescherpt. Het reële en stellige voornemen tot bebouwing dient vanaf 2012 betrekking te hebben op de 'nabije toekomst' en 'moet zijn gebaseerd op een raadsbesluit, waarin inhoud wordt gegeven aan ambitie en planperiode'. De genoemde drie complexen voldeden niet aan deze voorwaarden, en zijn daarom (in de beginbalans) overgeheveld naar de materiële vaste activa. Het college heeft vastgesteld dat de huidige marktwaarde (gebaseerd op de WOZ-waarde) hoger ligt dan de boekwaarde van de drie complexen zoals deze onder de voorraad gronden gewaardeerd was, waardoor een afwaardering niet noodzakelijk was.

In de jaarrekening is deze aanpassing op een juiste en een inzichtelijke wijze verwerkt.

3.2. Vorming voorziening pensioenen oud-wethouders

Op 3 februari 2012 is 'Circulaire Wijzigingen in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) 2011' in de staatscourant gepubliceerd. In deze circulaire wordt door de minister aangedrongen op het vormen van een voorziening voor pensioenverplichtingen voor oud-wethouders.

Op grond van deze circulaire en actuariële berekeningen van de toekomstige pensioenverplichtingen, heeft het college een inschatting gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Deze komen ultimo 2012 uit op een bedrag van € 86.400. Voor dit bedrag is daarom een voorziening gevormd. De jaarstukken geven op dit onderdeel nu een beter inzicht in de (op dit moment) verwachte toekomstige verplichtingen.

De voorziening is gevormd ten laste van de reserve pensioenvoorziening Wethouders. In de reserve pensioenverplichting wethouders is ultimo 2012 nog een bedrag opgenomen van € 85.700. Zoals uit de toelichting op de balans is aangegeven wordt in 2013 beoordeeld door het college, of dit saldo wellicht een andere bestemming kan krijgen.

3.3. Er zijn geen resterende fouten en onzekerheden SiSa

Op grond van het Bado, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2012 vallen onder SiSa. Wij doen dit door middel van een tabel die ook moet worden opgenomen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn.

Wij hebben de controle op deze regelingen uitgevoerd op basis van de door het college opgemaakte SiSa-bijlage en de Nota Verwachtingen accountantscontrole SiSa 2012.

Hierbij zijn de volgende financiële fouten of onzekerheden geconstateerd:

	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbel eid 2011-2014 (OAB)	N.v.t.	0	N.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	0	N.v.t.
G1C-1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Gemeentedeel 2012	N.v.t.	0	N.v.t.
G1C-2	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	N.v.t.	0	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB	N.v.t.	0	N.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	N.v.t.	0	N.v.t.
G5	Wet Participatiebudget (WPB)	N.v.t.	0	N.v.t.
H10_2010	Brede doeluitkering Centra voor Jeugd en Gezin (BDU CJG)_Hernieuwde uitvraag 2008 tot en met 2011	N.v.t.	0	N.v.t.
	Totaal	N.v.t.	0	N.v.t.

4. Administratieve Organisatie en Interne Beheersing 2012

4.1. Administratieve Organisatie en Interne Beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole voerden wij in november 2012 de interim-controle uit. Deze interim-controle is in belangrijke mate gericht op de kwaliteit van de Administratieve Organisatie en de Interne Beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De belangrijkste bevindingen die wij hebben geconstateerd, hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

- De aansluiting van de bouwleges tussen de financiële administratie en de sub-administratie (respectievelijk PROFIN en Squit XO) wordt niet regelmatig gelegd. De oorzaak is dat dit een bewerkelijk proces is. Door het niet regelmatig leggen van aansluitingen loopt u het risico dat opbrengsten niet of niet in de juiste periode worden verantwoord en niet tijdig tot een ontvangst leiden.
- Er ontbreekt een zichtbare functiescheiding tussen advies/beoordeling en besluit/beschikking in het kader van subsidieverstrekingen. Hierdoor is er in opzet sprake van een risico dat subsidies onrechtmatig worden verstrekt en dat dit niet (tijdig) wordt ontdekt door de aanwezige AO/IB maatregelen. Bij onze controlewerkzaamheden zijn overigens geen afwijkingen geconstateerd.
- Bij een aantal facturen is geconstateerd dat er een andere budgethouder heeft getekend voor akkoord factuur dan is toegewezen voor dat product in de productenraming 2012. Dit heeft te maken met het feit dat de tekenend budgethouder inhoudelijk meer op de hoogte is van de factuur dan de verantwoordelijk budgethouder zelf. Dit is echter niet als zodanig vastgelegd in het mandaatbesluit. Hier bestaat een potentieel risico op onrechtmatige uitbetaling van niet geleverde diensten.

Wij hebben de bevindingen met uw verantwoordelijk medewerkers besproken.

4.2. Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk.

Op basis van de controle van het verslagjaar 2012 zijn er geen bijzonderheden te melden.

4.3. Frauderisico

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening. Ter invulling van deze professioneel-kritische houding moet de accountant een inschatting maken van de frauderisico's, zich een beeld vormen van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen, en bezien of deze maatregelen effectief zijn.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan moet de accountant dit communiceren met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, het college en, in sommige gevallen (fraude in de top van de organisatie) en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, de raad.

Om invulling te geven aan de eerdergenoemde verplichting hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de auditcommissie (bij de bespreking van de jaarrekening 2011 en 2012) en het management van uw gemeente, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken, en op preventieve maatregelen daarbij. Van het college hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen (materiële) onregelmatigheden zijn geconstateerd.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met het toezichhoudend orgaan (raad).

Tijdens deze gesprekken heeft het college aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheerst. Tegelijkertijd stellen wij vast dat het maken en/of periodiek actualiseren van gerichte frauderisicoanalyses nog geen zichtbaar onderdeel vormt van de interne beheersingsomgeving en dat uit de administratie (notulen, bedrijfsplannen, et cetera) bijvoorbeeld geen vastleggingen blijken die het belang illustreren dat u hecht aan het vermijden en ontdekken van fraude. Uw gemeente loopt hiermee het risico dat de interne beheersing kwetsbare plekken bevat die onopgemerkt blijven.

De huidige economische ontwikkelingen kunnen voor diverse partijen (bedrijven, instellingen en hun werknemers) leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude.

Gelet op het belang van een risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en actuele interne beheersing adviseren wij het proces van periodieke frauderisicoanalyses een vast onderdeel te laten uitmaken van het interne controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing.

Naast de gesprekken die wij rondom dit thema voeren, hebben wij conform onze beroepsregels zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop waren gericht om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Tevens hebben wij specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen, controles van schattingen, controle op bankrekeningnummers van personeelsleden en crediteuren en zijn wij alert geweest op significante en ongebruikelijke transacties.

Hoewel wij, zoals hiervoor beschreven, een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken van fraude. U besteedt, indien noodzakelijk, voldoende aandacht aan fraudesignalen en daar waar dat aan de orde is, reageert u adequaat en in een vroegtijdig stadium.

5. Controle rechtmatigheid

5.1. Er zijn geen rechtmatigheidsfouten die doorwerken in het accountantsoordeel bij de jaarstukken 2012

Bij de uitgevoerde (interne) controle op de toepassing van de wet- en regelgeving bij de uitvoering van financiële beheershandelingen, zijn er geen afwijkingen boven de rapporteringstolerantie van € 56.000 vastgesteld op de aspecten recht, hoogte en duur van het voorwaardencriterium.

Dit betekent dat alle financieel (materieel) relevante aspecten van wetgeving en verordeningen door het college zijn nageleefd.

5.2. De toetsing van begrotingsrechtmatigheid leidt niet tot signalering van rechtmatigheidsfouten

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2012 van de commissie BBV (voorheen het Platform Rechtmatigheid). Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneideregelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven.

Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In totaal heeft uw gemeente € 10,4 miljoen aan lasten begroot (na wijziging), tegenover € 10,3 miljoen werkelijke lasten. Dit is in totaal een onderschrijding van € 0,1 miljoen (1,0 %). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 10,3 miljoen begroot, tegenover € 11 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een hogere realisatie aan baten van € 0,7 miljoen (6,8 %).

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Op diverse programma's (inclusief algemene inkomsten en uitgaven) zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren. Deze zijn in te delen in de onderstaande categorieën, zoals genoemd in de kadernota van de Commissie BBV.

Programma	Werkelijke lasten x € 1.000	Geraamde lasten x € 1.000 (na wijziging)	Over-schrijding	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
0. Algemeen Bestuur	1.477	1.467	10	X	
1. Openbare Orde en Veiligheid	605	604	1	X	
2. Verkeer, vervoer en Waterstaat	801	781	20	X	
3. Economische zaken	29	0	29	X	
4. Onderwijs	503	499	4	X	
Algemene dekkingsmiddelen	718	268	450	X	

Naast overschrijdingen van lasten, zijn ook op onderdelen meer baten gerealiseerd dan begroot. Over de baten rapporteren wij in deze paragraaf niet omdat dit geen onderdeel uitmaakt van het criterium begrotingsrechtmatigheid zoals de richtlijnen voorschrijven.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van deze overschrijdingen naar de toelichting op de programmarekening, waar in paragraaf 2.3 een analyse van de begrotingsafwijkingen en de begrotingsrechtmatigheid 2012 is opgenomen. De geconstateerde kostenoverschrijdingen welke als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben geen gevolgen voor de strekking van de controleverklaring, omdat deze (programma 1, 2, 3 en 4) passen binnen bestaand beleid en pas geconstateerd zijn na balansdatum ofwel (programma 0) worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze hebben zich in 2012 slechts in beperkte mate voorgedaan, maar waren reeds op een eerder moment (2^e Marap 2012) aan u gemeld. Met betrekking tot de begrotingsrechtmatigheid bij investeringskredieten is derhalve eveneens geen sprake van onrechtmatigheden die doorwerken in de controleverklaring.